

Energisubsidier og fornybar energi

Det offentlige har i mange år brukt økonomiske virkemidler overfor energisektoren. Staten har brukt subsidier for å øke forsyningssikkerheten, redusere luftforurensningen og utslippene av klimagasser, styrke konkurransevnen, levere sosiale goder og opprettholde sysselsettingen.

En viss tvil er imidlertid kommet til uttrykk når det gjelder hvor effektive disse virkemidlene har vært. Dessuten endres de politiske prioriteringene over tid, og den teknologiske utviklingen åpner for nye muligheter. Eksisterende ordninger bør derfor evalueres for å fastslå i hvilken grad de møter samfunnets behov sett under ett. Denne vurderingen av foreliggende ordninger i de gamle EU-statene (EU-15) fokuserer særlig på fornybar energi og er et bidrag til denne evalueringen.

Hva er energisubsidier?

Det finnes ingen omforent definisjon på energisubsidier eller noe harmonisert rapporteringssystem. For at oversikten skal bli så fullstendig som mulig, har EEA vurdert en lang rekke direkte og indirekte støtteordninger (EEA, 2004). Budsjetterte subsidier er overføringer som føres som offentlige utgifter i nasjonalregnskapet. Eksempler på budsjetterte subsidier er kontantoverføringer til energiprodusenter, forbrukere og tilhørende organer, samt statssubsidierte lån til lav eller redusert rente. Eksempler på ikke-budsjetterte subsidier er skattefritak og skattelettelser, gunstig markedsadgang, støtteordninger med reguleringsformål og fortrinnsrett til naturressurser.

Tabell 1. Estimat over samlede energisubsidier i EU-15 i 2001 (mrd. euro)

	Faste brensler	Olje og gass	Kjerne-kraft	Fornybar energi	Sum
Bud-sjetterte	> 6,4	> 0,2	> 1,0	> 0,6	> 8,2
Ikke-bud-sjetterte	> 6,6	> 8,5	> 1,2	> 4,7	> 21,0
Sum	> 13,0	> 8,7	> 2,2	> 5,3	> 29,2

Merk: Kraftsubsidiene er fordelt på de forskjellige innsatsfaktorene. Eksterne kostnader er ikke inkludert.

Kilde: EEA.

Estimat over energisubsidier i EU-15

Estimatet er basert på data fra en rekke kilder. Av datatilgjengelighetshensyn er studien begrenset til EU-15.

Samlede subsidier (eksterne kostnader ikke inkludert) er anslått til ca. EUR 29 mrd. årlig (Tabell 1). Mesteparten av subsidiene gikk til faste brensler, men fornybar energi mottok betydelig mer i støtte pr. energienhet enn andre typer brensel. Det virker dermed som om regjeringene erkjenner at fornybar energi er en langt mindre utviklet bransje og har større behov for teknologisk støtte og markedsstøtte for å bli fullt kommersielt utviklet.

Faste brensler. Både Tyskland og Spania budsjetterer fortsatt med store beløp i støtte til kullindustrien (hhv. drøye EUR 4 mrd. og 1 mrd.). Den ikke-budsjetterte støtten er særlig høy i Tyskland (ca. EUR 3,5 mrd.).

Olje og naturgass. Olje mottar støtte bare i liten grad. Støtten til naturgass, som for det meste er ikke-budsjettert, er betydelig i Nederland (EUR 0,9–2,4 mrd.), Storbritannia (ca. EUR 1,4 mrd.) og Italia (ca. EUR 0,9 mrd.).

Kjernekraft. Den budsjetterte støtten til kjernekraft gis i form av FoU-midler fra medlemsstatene (hovedsakelig Frankrike, Tyskland og Italia) og Det europeiske fellesskap. Oppgitte beløp inkluderer ikke besparelsen av å slippe å betale for full forsikringsdekning.

Fornybar energi. Hele EU-15 har nå godt etablerte støtteordninger for fornybar energi. I alle medlemsstater finnes en kombinasjon av pristøtte i form av en garantert innmatningstariff til private kraftprodusenter (såkalte 'feed-in'-tariffer), forpliktelser eller anbudskonkurranser, sammen med en lang rekke kapitaltilskudds- og skatte-/avgiftsordninger (Tabell 2). Tyskland og Italia hadde i 2001 det høyeste støttenivået med EUR 1 mrd., hovedsakelig i form av 'feed-in'-tariffer.

Elektrisk kraft. Nederland (over EUR 1,5 mrd.), Storbritannia (ca. EUR 1,5 mrd.) og Tyskland (ca. EUR 1,8 mrd.) ga alle omfattende ikke-budsjettert støtte til strømforbruk.

Subsidier og fornybar energi

Situasjonen i dag er preget av at energimarkedet blir liberalisert og privatisert. Dette har ført til lavere energipriser enn det som ellers ville vært tilfellet, og til større prissvingninger og økt kommersiell risiko ved investeringer i ny kapasitet. Gitt den forventede veksten i etterspørselen etter energi i løpet av de kommende 30 årene har energiplanleggerne begynt å bekymre seg over at privat sektor bare i begrenset omfang investerer i ny kapasitet. Enhver utsettelse i utfasingen av gamle kraftverk basert på fossile brenslere med tanke på å sikre energiforsyningen, vil gjøre det vanskeligere å redusere utslippene av klimagasser i samsvar med internasjonale forpliktelser.

Fornybare energikilder vil være viktige i arbeidet for å redusere utslippene av klimagasser, sikre energiforsyningen og begrense prissvingningene. Dette er innarbeidet i de politiske målene, f.eks. EUs veiledende mål for bruk av fornybar energi for 2010. Dagens politiske og økonomiske støtte gjør imidlertid at disse målene ikke vil bli nådd.

Referanser:

EEA (2004): *Energy subsidies in the European Union, a brief overview* (Energisubsidier i Den europeiske union, en kort oversikt). EEA Technical report Nr. 1/2004.
 Stenzel, T., Foxon, T. og Gross, R. (2003): *Review of renewable energy development in Europe and the US* (Gjennomgang av utviklingen innen fornybar energi i Europa og USA). Rapport til DTI Renewables Innovation Review October 2003, ICCEPT.

Tabell 2. Støtteordninger for fornybare teknologier i EU-15

Land	Kapitaltilskudd	'Feed-in'-tariffer	Sertifikater/forpliktelser	Anbudskonkurranser	Skatte-/avgiftsordninger
Østerrike	X	X	H		X
Belgia	X	X	X		X
Danmark	H	X			X
Finland	X				X
Frankrike	X	X		X	X
Tyskland	X	X			X
Hellas	X	X			X
Irland	X			X	X
Italia	X	H	X		X
Luxembourg	X	X			
Nederland	X	X	X		X
Portugal	X	X			X
Spania	X	X			X
Sverige	X		X		X
Storbritannia	X		X	H	X

Merk: X = Ordning som foreligger pr. i dag, H = Historisk ordning, nå endret.

Kilde: Etter Stenzel, Foxon og Gross (2003).

